

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА СПОСОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Томілінські читання

Матеріали VI науково-практичної конференції
з міжнародною участю, присвяченої 100-річному ювілею
кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я
Харківського національного медичного університету

м. Харків, 02 листопада 2023 року

Харків – 2023

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
Харківський національний медичний університет**

Громадське здоров'я в Україні: проблеми та способи їх вирішення

Томілінські читання

*Матеріали VI науково-практичної конференції
з міжнародною участю, присвяченої 100-річному ювілею
кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я
Харківського національного медичного університету*

м. Харків, 02 листопада 2023 року

**Харків
ХНМУ
2023**

УДК 614.2(477)
Г 87

Затверджено
Вченою радою ХНМУ.
Протокол № 11 від 23.11.2023 р.

Редакційна колегія: М'ясоєдов В.В., Огнєв В.А.,
Нестеренко В.Г., Сокол К.М.,
Мельниченко О.А., Подпрядова А.А.

Г87 **Громадське здоров'я в Україні: проблеми та способи їх вирішення «Томілінські читання»:** матеріали VI науково-практичної конференції з міжнародною участю, присвяченої 100-річному ювілею кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я Харківського національного медичного університету, Харків, 02 листопада 2023 р. / ред. кол.: В.В. М'ясоєдов, В.А. Огнєв, В.Г. Нестеренко та ін. Харків, 2023. 228 с. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10292543>

УДК 614.2(477)

© Харківський національний
медичний університет, 2023
© В.В. М'ясоєдов, В.А. Огнєв,
В.Г. Нестеренко та ін., 2023

ЗМІСТ

Привітання ректора Харківського національного медичного університету професора В.А. Капустника	11
---	----

Секція 1. ІСТОРІЯ МЕДИЦИНИ

Капустник В.А., Лісовий В.М., Огнєв В.А.

До 100-річчя заснування кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я ХНМУ	13
---	----

М'ясоєдов В.В., Огнєв В.А., М'якіна О.В.

Діяльність лікарів України кінця XVIII – початку XX століття	20
--	----

Марковський В.Д., Лещина І.В., М'якіна О.В.

Наукова та викладацька спадщина професора Петра Гулака-Артемовського	23
--	----

Демочко Г.Л., Робак І.Ю.

Медичне красзнавство на сучасному етапі: кросвер з Urban Health	26
---	----

Васильєв Ю.К.

Арон Іосифович Бурштейн (1890–1965) – автор керівництв з методів санітарно- гігієнічних досліджень	28
---	----

Васильєв К.К.

Історик медицини, кандидат медичних наук Микола Каленикович Бородій	30
---	----

Грузєва Т.С.

100 років на службі громадського здоров'я (до 100-річчя кафедри громадського здоров'я НМУ імені О.О. Богомольця)	31
---	----

Белєвцова Я.С., Рибинська Ю.Г.

Вацлав Крашевський: випускник Харківської вищої медичної школи, відомий лікар, суспільний та політичний діяч Польщі (1872–1931)	35
--	----

Веремей М.І., Кудієвський Я.В., Таран Н.В.

Досвід кафедри гігієни, безпеки праці та професійного здоров'я навчально- наукового інституту громадського здоров'я та профілактичної медицини НМУ імені О.О. Богомольця щодо вивчення і покращення стану здоров'я працюючого населення	37
--	----

Зайцев В.В., Семенова Л.С., Соколова Л.О.

Професор Т.О. Бажан – історик медицини України (до 95-річчя з дня народження) ..	39
--	----

Мартиненко Н.М.

Лікарня для бідних Харківського медичного товариства: пошуки фінансування	40
---	----

Машевич А.М.

Діяльність та історія комунального некомерційного підприємства «Одеський регіональний клінічний протипухлинний центр» Одеської обласної ради	41
---	----

М'якіна О.В., Сокол К.М., М'якіна Д.О., Мельник К.О.

Зіркове життя реформатора медицини – Йогана Петера Франка	43
---	----

М'якина О.В., Подпридова А.А., Мельник К.О., М'якина Д.О. Соляні скарби України: випробування часом	46
Жидкова К.Г., Богачова О.С. Історичні аспекти профілактики туберкульозу	49
Устяк Н.В., Рябовол В.М., Брухно Р.П. Громадське здоров'я: історія та перспективи розвитку	51
Нікуліна Г.Л., Боровик І.Г., Багмут В.В. Короткий нарис про історію кафедри гігієни праці та професійних хвороб як складової частини кафедри гігієни, епідеміології, дезінфектології та професійних хвороб	53

Секція 2.

РОЗБУДОВА СИСТЕМИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

Медведовська Н.В., Стовбан І.В., Квач М.Д. Аналіз медико-демографічних передумов формування репродуктивного здоров'я населення в Україні.....	55
Децик О.З., Юкіш Г.Я., Ковальчук Р.Є. Аналіз якості життя людей з інвалідністю після травм опорно-рухового апарату.....	57
Кривенко І.П., Чалий К.О. Роль цифрової трансформації суспільства в дослідженнях громадського здоров'я.....	59
Хоменко І.М., Чешко Я.М. Перспективи цифрової стратегії розвитку системи громадського здоров'я України...	61
Бурдюг В.С., Сокол К.М. Громадське здоров'я в Україні	63
Peresipkina T.V. Some features of the state policy of Ukraine in ensuring Public Health	65
Yaremenko A.V. The importance of vaccination of children and the level of vaccination coverage against measles, rubella and mumps in the Cherkasy region	67

Секція 3.

ДОКАЗОВА МЕДИЦИНА, СУЧАСНА ЕПІДЕМІОЛОГІЯ ТА БІОЛОГІЧНА СТАТИСТИКА

Сіренко П.О., Стороженко І.П., Жіденс Я. Особливості статистичної обробки ІЕМГ даних перекриття міофіламентів у кінематичних ланках поясу нижніх кінцівок	69
Усенко С.Г., Бойко І.С., Дяченко М.С. Результати соціологічних досліджень щодо рівня щеплення серед дітей	71
Коренєва Є.М., Смоленко Н.П., Бречка Н.М. Експериментальне моделювання чоловічої гіпофертильності	72

Вашенко В.В., Сухарєва Л.П., Мирошніченко М.С. Доказова медицина у практичній діяльності лікаря	74
Ковальова О.М., Шапкін В.Є., Іванченко С.В. Доказова медицина у практиці сімейного лікаря.....	75
Заяць М.М. Сучасний менеджмент доказової фармакотерапії первинного болю голови	78
Pomohaibo K.G., Hussein Dergham Planning different types of experimental studies	80
Pomohaibo K.G., Hussein Dergham Basic clustering methods used to develop a typology or classification	82
Pomohaibo K.G., Hussein Dergham The development of clinical epidemiology and its importance for a modern specialist.....	84

Секція 4. ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Лехан В.М., Надутий К.О. Обґрунтування доопрацювання методики тарифікації діагностично-споріднених груп в Україні	87
Яворовський О.П., Паламар Б.І., Брухно Р.П. Ускладнення як індикатор безпеки лікарняного середовища.....	89
Коробчанський В.О., Олійник Ю.О. Концепція «Медицина граничних станів» – оптимальна складова реалізації детермінантів здоров'я людства.....	91
Калашникова Н.М., Грузєва Т.С. Нормативно-правове регулювання боротьби з раком в Україні, у т.ч. з раком шкіри.....	94
Подольський В.В., Подольський В.В., Медведовська Н.В., Стовбан І.В., Знак В.М. Вплив збройних конфліктів на стан здоров'я жінок: глибоке занурення у травматичний досвід та соціальні потрясіння.....	97
Литвинова Л.О., Артемчук Л.І., Орличенко К.В. Сирітство як медико-соціальна проблема сучасної України	101
Разумна А.Г. Детермінанти забезпечення психологічного здоров'я здобувачів медичної освіти в умовах воєнного часу	104
Коробко М.Ю. Вплив стоматологічної захворюваності на якість життя дітей.....	106
Завгородня Л.В., Стукалкіна Д.С. Психологічний стан лікарів-інфекціоністів під час пандемії (на прикладі COVID-19).....	108

Сімонян Л.С. Аналіз захворюваності на грип за регіонами країни	110
Сушенко Е.В., Меркулова Т.В. Запровадження технологій здоров'язбереження у вищій освіті крізь призму сучасних викликів.....	111
Александрова К.В., Лісова Є.М., Григоров М.М. Посттравматичний стресовий розлад в умовах сучасних викликів в Україні	113
Литвинова Л.О., Донік О.М., Гречишкіна Н.В. Фельдшерсько-акушерські пункти – осередок сільської медицини: минуле і сьогодення	114
Міщенко М.М., Міщенко О.М. Соціально-психологічні особливості хворих після перенесеного мозкового інсульту..	117
Міщенко М.М., Міщенко О.М. Структурні характеристики оптимізованої моделі раннього виявлення та первинної профілактики мозкових інсультів в сучасних умовах.....	118
Чумаченко І.В., Бондаренко А.В., Доценко Н.В., Бондаренко О.В. Agile-трансформація процесів управління людськими ресурсами в мультипроектному медичному середовищі.....	121
Якубінський М.В. Сучасний погляд на проблеми профілактики судинних захворювань нижніх кінцівок у системі громадського здоров'я.....	123
Vasheva A.O. Foreign experience of the organization of social and medical assistance to the elderly population	125
Nesterenko V.G., Krasnikova S.O., Shevchenko A.S. Media discussions about hospice and palliative care in Ukraine since beginning of the war	127
Bachir Almoghrabi, Nesterenko V.H., Nesterenko R.V. The effect of economic crisis on health system in Lebanon	129
Podpriadova A.A. Rejuvenation of cardiovascular diseases: causes and consequences	133
Orel O.V. Prevalence of pregnancy complications in the Kharkiv region.....	134
Orel O.V. Organization of medical assistance for pregnant with hypertensive disorders	135
Yaremenko A.V. Procedure for carrying out preventive vaccinations among children in Ukraine	136
Yaser J.K. Alsaidi Healthcare in conditions of modern challenges	137

Секція 5.

ДЕТЕРМІНАНТИ ЗДОРОВ'Я, ПРОФІЛАКТИЧНІ СТРАТЕГІЇ

Семидоцька Ж.Д., Чернякова І.О., Красовська К.О.

Психосоціальні та духовні аспекти старіння людства у сучасному світі 139

Бабієнко В.В., Мокієнко А.В., Валькевич Д.В.

Кліматичні загрози водопостачанню Півдня України..... 142

Григоров М.М., Огнєв В.А., Нестеренко В.Г.

Особливості харчування осіб молодого віку..... 145

Сокол К.М., Подрігало Л.В., Подрігало О.О.

Обґрунтування уніфікованого підходу до прогнозування донозологічних станів здоров'я у школярів 147

Крупеня В.І., Просолєнко Н.В., Каук О.І.

Когнітивні розлади у осіб молодого та середнього віку та методи їх корекції.... 149

Усенко С.Г., Малюкін І.Г., Усенко С.А.

Особливості впливу факторів навколишнього середовища в умовах воєнного часу серед мешканців Харківської області..... 151

Дика Б.М., Громнадзкий О.В.

Розлади психіки депресивного характеру серед молоді під час воєнного стану в Україні 153

Ткачук Н.В., Зелена Л.Б., Короїд М.Ю.

Токсичність комплексу залишкових водонерозчинних та водорозчинних сполук одягу «Секонд-хенд» при його пранні синтетичними миючими засобами для дитячої білизни 154

Шаравара Л.П.

Дослідження вмісту зв'язаних частинок ультрадисперсного діапазону у атмосферному повітрі м. Запоріжжя 157

Міщенко М.М., Міщенко О.М.

Тривожність у хворих після перенесеного мозкового інсульту як соціальна проблема..... 159

Севальєв А.І., Волкова Ю.В.

Дрібні фракції пилу (PM₁₀ та PM_{2,5}) як екологічна детермінанта здоров'я 161

Мирошниченко М.С., Бібіченко В.О., Кузнецова М.О.

Профілактична стратегія попередження розвитку внутрішньогоспітальної інфекції в терапевтичних відділеннях лікарень м. Харкова 162

Секція 6.

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Мельниченко О.А.

10 років підготовки магістрів публічного управління та адміністрування на кафедрі громадського здоров'я та управління охороною здоров'я ХНМУ 165

Парій В.Д., Грищук С.М.

Роль лікарняних кас в покращенні доступності та якості медичної допомоги населенню на прикладі Житомирської області 168

Жданова Н.О.

Інституційне забезпечення публічного управління ринком стоматологічних послуг 170

Семсєненко С.В.

Формування спроможної мережі як запорука підвищення якості первинної медичної допомоги 172

Овчарова Ж.М.

Необхідність переходу публічного управління розвитком до публічного реагування на виклики в сфері охорони здоров'я 174

Набока Л.В.

Формування стресостійкості публічних службовців в умовах воєнного стану ... 176

Шуфрич О.Н.

Реформування регіонального управління у сфері охорони здоров'я в умовах євроінтеграції 179

Секція 7.

МЕДИЧНА ОСВІТА, НАУКА ТА ПРАКТИКА

Грузєва Т.С.

Обґрунтування навчального контенту дисципліни «Політика та етика в громадському здоров'ї. Міжсекторальні стратегії» в курсі підготовки магістрів громадського здоров'я 181

Крячкова Л.В., Сімон К.І., Кий-Кокарєва В.Г.

Аналіз задоволеності здобувачів вищої медичної освіти набутими цифровими компетенціями 183

Сердюк О.І., Просолєнко Н.В., Літвінов В.Г.

Окремі питання організації симуляційного навчання на етапі післядипломної медичної освіти 185

Чухно І.А., Литвиненко М.І.

Підготовка здобувачів вищої освіти за спеціальністю 227 «Терапія та реабілітація» в системі громадського здоров'я..... 187

Іншакова Г.В., Грузєва Т.С., Замкевич В.Б.

Імплементація європейських підходів до викладання біостатистики в курсі підготовки магістрів громадського здоров'я..... 190

Гладун Т.С., Філоненко М.М.

Моделі навчальних технологій в підготовці здобувачів громадського здоров'я 192

Журавель Я.В.

Актуальність набуття професійно-комунікативної компетенції у здобувачів вищої освіти медичних університетів 194

Паустовський Ю.О., Зенкіна В.І., Зінченко Т.О.

Особливості викладання дисципліни «Безпека та гігієна праці» за спеціальністю 229 «Громадське здоров'я» 195

Astapova I.V., Pristiyuk K.D.

Public health factors in inclusive education..... 197

**Секція 8.
СТУДЕНТСЬКА НАУКА**

Савельєва І.М., Грищук С.М.

Гігієнічна характеристика показників якості питної води централізованого водопостачання у Вінницькому регіоні 199

Мосійчук І.В., Грищук С.М.

Трудова адаптація інвалідів: підтримка, можливості та виклики 201

Буката А.О., Грищук С.М.

Використання статистичних даних для розробки стратегій здорового способу життя 203

Нечасва Є.О., Вірчик М.В., Кудрявцева Т.О.

Вивчення впливу деяких тератогенних чинників на виникнення вроджених вад розвитку у людини..... 205

Ніколаєнко К.О., Трегуб П.О.

Антивакцинальний рух як проблема сучасності..... 207

Гасанова Г.Б., Гасанова Н.Б., Трегуб П.О.

Основні аспекти біотероризму в Україні..... 209

Молоток В.В., Трегуб П.О.

Вплив електронних медичних записів на якість надання медичних послуг 210

Кречківська Л.М., Трегуб П.О.

Особливості зберігання та транспортування донорської крові в умовах війни ... 211

Овчаренко Н.М., Трегуб П.О.

Обізнаність молоді щодо методів профілактики онкологічних захворювань 213

Чуніховська Е.С., Трегуб П.О.

Рівень обізнаності молоді в питанні надання невідкладної допомоги при
нападі бронхіальної астми 214

Стромило А.В., Трегуб П.О.

Проблеми на шляху до раціонального застосування принципів доказової
медицини в системі охорони здоров'я 216

Пригожева Т.Д., Фіщук С.М., Трегуб П.О.

Значення системи «E-Health» для охорони здоров'я 218

Pomohaibo K.G., Hussein Dergham

Features of the use of a hypocaloric diet as the most effective way to reduce
excess body weight 220

Pomohaibo K.G., Hussein Dergham

General principles of diet therapy used to treat obesity 222

Pomohaibo K.G., Hussein Dergham

Comparative characteristics of the main types of diet therapy with different
methods of construction 224

shokom-na-dogospitalnomu-ta-gospitalnomu-etapah-pri-travmi (дата звернення 24.09.2023)

4. Кабінет Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.06.2023 № 681 «Про задоволення потреб сил безпеки та сил оборони у донорській крові та компонентах крові в умовах воєнного стану». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/681-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення 22.09.2023)

5. Організація трансфузіологічної допомоги в закладах охорони здоров'я. Керівництво для лікарів – слухачів курсів установ післядипломної освіти / за заг. ред. проф. С. Видиборця., к. мед. н. О. Сергієнка. – Видання друге. – Київ– Вашингтон, 2019. – 260 с.

ОБІЗНАНІСТЬ МОЛОДІ ЩОДО МЕТОДІВ ПРОФІЛАКТИКИ ОНКОЛОГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

*Овчаренко Н.М., Трегуб П.О. (керівник роботи)
Харківський національний медичний університет, м. Харків*

Актуальність. Онкологічні хвороби належать до найбільш соціально значущих захворювань. Вони є другою за значимістю причиною смерті в Україні (~203 випадків на 100 тис.). Рівень захворюваності та смертності зростає не лише в Україні, а й в інших країнах Європи [1]. В деяких країнах онкологія вийшла на перше місце, як причина смертності.

Зважаючи на соціальну та економічну значущість, важливо зменшувати фактори ризику та профілакувати розвиток онкологічних захворювань.

Мета. З'ясувати рівень обізнаності серед молоді щодо важливості профілактики та доступних методів.

Методи. Було проведено опитування з використанням Google Forms. В опитуванні взяло участь 135 респондентів. Основна вікова категорія – 17–21 років (78,6 %). Розподіл за статтю: жінки – 78,5 %, чоловіки – 21,5 %.

Результати. Згідно з результатами, більшість респондентів розуміється на різниці між первинною, вторинною та третинною видами профілактики. Також вони продемонстрували добрий рівень обізнаності з факторами, що впливають на розвиток онкологічних захворювань, а саме: паління, вживання алкоголю, раціональне харчування, адекватна фізична активність та рівень стресу [3].

Респонденти відзначили шкідливі звички найбільш впливовими для розвитку новоутворень, проте 60 % вживає алкоголь а 40 % – палить.

Згідно думки опитаних, раціональне харчування помірно впливає на ризики розвитку новоутворень. Також більша частина (60 %) намагається дотримуватися правильного харчування.

41,5 % учасників опитування визнали, що стрес дуже сильно підвищує ризики. Серед усіх респондентів 55,6 % свідомо проводять заходи для зниження рівня стресу. Наприклад, сон, дихальні практики, спорт, приємне хобі. Проте частина опитаних використовують паління та вживання алкоголю, як спосіб боротьби зі стресом.

Вакцинація – важливий метод профілактики [2]. Вакцинація проти вірусу папіломи людини була визнана, як необхідний метод. Проте ~69 % не вакциновані проти ВПЛІ. Вакцинація проти вірусу гепатиту В – на другому місці по необхідності.

Більше 77 % опитуваних (жінки) знають про необхідність клінічного обстеження молочних залоз до 40 років, а 61 % – про необхідність проведення мамографії після 40 років. Також 63,7 % жінок знають, що цитологічне дослідження шийки матки є обов'язковою скринінговою процедурою. Водночас лише 36,3 % проходять планові огляди у спеціалістів.

67 % чоловіків обізнані з необхідністю огляду уролога (1 раз на рік) після 40 років.

Про колоноскопію як обстеження, що необхідно проходити 1 раз на 5 років після 45-ти, знають 41,5 % [2]. Цей метод дослідження показаний і чоловікам, і жінкам, для раннього виявлення змін товстої кишки.

Висновки. Рівень обізнаності з факторами ризику та методами профілактики можна оцінити як задовільний. Проте важливість підвищення обізнаності залишається. Важливо забезпечити належну інформованість про вплив різних чинників на розвиток новоутворень та важливістю модифікації способу життя. Належний спосіб життя повинен включати мінімальний вплив шкідливих чинників, належне харчування, адекватний рівень фізичної активності, заняття, що будуть підтримувати сприятливий психоемоційний стан, та регулярні скринінгові обстеження [5]. Необхідна не лише інформованість про конкретні види та частоту обстежень, а й свідоме регулярне їх проходження.

Література:

1. Abraham O. et al. Exploring youth perceptions about cancer prevention and preferences for education: a qualitative study // *Journal of Cancer Education*. – 2023. – Т. 38. – № 1. – С. 50–59.
2. Cinar İ. O. et al. Knowledge and behavior of university students toward human papillomavirus and vaccination // *Asia-Pacific Journal of Oncology Nursing*. – 2019. – Т. 6. – № 3. – С. 300–307.
3. Olubodun T., Odukoya O. O., Balogun M. R. Knowledge, attitude and practice of cervical cancer prevention, among women residing in an urban slum in Lagos, South West, Nigeria // *Pan African Medical Journal*. – 2019. – Т. 32. – № 1.
4. Britt K. L., Cuzick J., Phillips K. A. Key steps for effective breast cancer prevention // *Nature Reviews Cancer*. – 2020. – Т. 20. – №. 8. – С. 417–436.
5. Pulimeno M. et al. School as ideal setting to promote health and wellbeing among young people // *Health promotion perspectives*. – 2020. – Т. 10. – №. 4. – С. 316.

РІВЕНЬ ОБІЗНАНОСТІ МОЛОДІ В ПИТАННІ НАДАННЯ НЕВІДКЛАДНОЇ ДОПОМОГИ ПРИ НАПАДІ БРОНХІАЛЬНОЇ АСТМИ

*Чуніховська Е.С., Трегуб П.О. (керівник роботи)
Харківський національний медичний університет, м. Харків*

Актуальність. За даними ВООЗ у 2019 році 262 мільйони людей у світі хворіють на бронхіальну астму [1]. Питання надання невідкладної допомоги хворим